

Synspunkt

Slut med populærvidenskab

Af Jørgen Burchardt
forsker og formand for
Danske Videnskabsredaktører
E-mail:
jorgen.burchardt@mail.dk

■ Kære læser. Du kan lide at læse om naturvidenskab, og du sidder med et tidsskrift af høj kvalitet i hånden. Det er skrevet af nogle af fagets bedste forskere, og en omhyggelig redaktion har sørget for at de er holdt til ilden og leverer den viden, du kan lide. De har sørget for et spændende lay out, og artiklerne er gennemarbejdede, så de er lette at læse og er uden stavfejl. Det er populærvidenskab, når det er bedst.

Artiklerne er skrevet af forskere, som gør det uden at få honorar. Det gør de med glæde, som de har gjort det i mange år. Det gjorde de også før den ny universitetslov i 2006 fik hensigtserklæringen om at forskere skulle formidle til det omgivende samfund.

Derimod er der kommet andre helt kontante regler, der skal styre forskernes skrivetrang. Videnskabsministeriets såkaldte bibliometriske forskningsindikator har til hensigt at få forskerne til at foretrække de tungeste videnskabelige tidsskrifter frem for de populære. I 2012 fordeles 25 % af universiteternes basismidler via dette pointsystem. Derfor skal forskerne efterhånden markere deres idealisme meget klart, hvis de vil formidle til menigmand. De skal kunne stå imod deres institutleder, når der mangler indtægter fordi der mangler point fra højt rangerende tidsskrifter. De populærvidenskabelige tidsskrifter tæller ikke, selvom alle faktisk er enige om deres samfundsnytte.

Heldigvis er forskerne – endnu – fortsat aktive med at skrive.

Tidsskrifter under hårdt pres

Du skal imidlertid nyde det, så længe det varer. Populærvidenskab er yderligere under et kraftigt pres, og vil muligvis næsten forsvinde inden for de næste år.

Det er i hvert fald konsekvensen, hvis bibliotekarerne i *Styrelsen for Bibliotek og Medier* får held til at få Videnskabsministeriet til at gennemføre deres forslag *Anbefalinger til implementering af Open Access i Danmark*, som de udsendte i maj.

I korthed ønsker bibliotekarerne, at alle landets forskere skal lægge deres manuskripter frit på nettet. De skal endda tvinges til at gøre det via deres ansættelseskontrakt.

Konsekvensen er åbenlys. Alle tidsskrifter baseret på løssalg og abonnement vil miste indtægter, når folk kan få tidsskrifternes manuskripter gratis.

Mistede indtægter betyder færre midler til udgivelsen. Der kan spares på sidetal, men snart må også det redaktionelle arbejde reduceres. Til sidst bliver kvalitetstabt føleligt for læserne, som falder fra, og i denne negative spiral kører tidsskriftet ned. Der vil kun være få store tidsskrifter, som vil kunne overleve, at manuskripter offentliggøres i det statslige forlag, som bibliotekernes databaser reelt vil blive.

Et ideologisk eksperiment?

Nu vil du, kære læser, sikkert blive mistroisk over for påstanden. Det kan da ikke være rigtigt, at Videnskabsministeriet under en borgerlig regering vil etablere et system, som reelt er en nationalisering af forskningsformidlingen.

Jeg forstår din mistro, men det er ganske vidst. Det er faktisk bibliotekerne, som gennem et historisk forløb har fået/taget den rolle at stå for udvikling af politikken for forskningsformidling. Videnskabsministeriet råder ikke selv over kompetence inden for forskningsformidling, men har måttet lade et andet ministeriums styrelse om at udvikle den nævnte Open Access politik.

I disse år er bibliotekerne pressede, hvor meget af deres arbejde er overtaget af forlagene. De skal ikke mere skrive kartotekskort, og de digitale eksemplarer betyder, at alt arbejde med at flytte tidsskrifter frem og tilbage fra reoler er ophørt. Bibliotekarerne mangler opgaver, og det nævnte forslag indbefatter ekstra 12½ mio. kr., hvor de 12 mio. skal bruges til nye bibliotekarstillinger.

Forslaget fra bibliotekarerne er måske ikke kun en demagogisk selvpromovering for at få flere bibliotekarstillinger. Det kan være, at det i virkeligheden også bygger på ekstreme idéer fra den førende agitator for Open Access, Stevan Harnad. Han ønsker – citeret i *Times Higher Education* 12/11 2009 – at forskernes selvarkivering netop skal få bibliotekerne til at afmelde abonnementer. Dette ville tvinge udgiverne til prisnedsættelse.

Ideologen er tydeligvis ikke økonom. Bibliotekerne vil aldrig afmelde de største og vigtigste tidsskrifter, for dem skal forskerne absolut have. De vil afmelde sekundære tidsskrifter, der vil blive svage, hvorfor de fleste vil forsvinde.

Derfor er vi læsere af tidsskrifter ved at blive ofre for skatteyderbetalte ideologers eksperimenter. Det vil blive slut med populærvidenskab. ■